

**Ob Mednarodnem letu astronomije 2009
podarjeno Knjižnici A. T. Linharta v Radovljici.**

ZA VSE OTROKE TEGA SVETA.

(To je bilo napisano že leta 1999, a je ostalo do danes, 5. 2. 2009, pozabljeno v predalu. Uporabno je za 1., 2. in 3. triado OŠ, le snov je treba učencem smiselno odbrati in ustrezno posredovati.)

Majo in Stana Prosen

MOČ USODE

ali

Kako je veliki junak grškega bajeslovja Perzej prišel na nebo

Kratek predgovor ali pot do branja mita. V starih časih še niso poznali elektrike, kaj šele televizije. Ljudje so pogosteje kot danes gledali v zvezdnato nebo. Da bi si zvezde lažje zapomnili, so najsvetlejšim dali imena, svetle zvezde pa so povezali v skupine – ozvezdja. Različni narodi so zvezde po svoje povezovali in jim dajali svoja imena. Stari Grki so na primer veliko ozvezdij poimenovali po slavnih junakih iz njihovega bujnega bajeslovja. Med njimi je tudi ozvezdje Perzej. Zelo so častili Perzejeva junaštva, ki jih ne bi zmogel noben Zemljan. Občudovali so Perzejevo ljubezen do mame in žene ter njegova dobra dela do drugih ljudi. Navduševali so se nad njegovo močjo, bistrumnostjo, spretnostjo in iznajdljivostjo. Zato so Perzeja ovekovečili na nebu kot ozvezdje med zvezdami.

Karte zvezdnega neba navadno prikazujejo Perzeja tako, da obut v leteče sandale in s čudodelno čelado na glavi leti po nebu, z desnico vihti meč, z levico pa drži odsekano glavo neke grozne pošasti. Da, taka je slika nebesnega Perzeja.

Kdo je bil Perzej in kakšne razburljive dogodivščine je doživel? To pa pripoveduje mit.¹

Rojstvo

V starodavni grški deželi Argos je vladal kralj Akrisij. Imel je hčerko Danajo. Akrisiju so prerokovali, da ga bo ubil njegov vnuk. Ko se je Danaja iz otroka razvila v prelepo mladenko, se je kralj zbal za svoje življenje. Mladenko je skril in zaprl v podzemno temnico, da je ne bi opazil kak mladenič, jo zasnužil in imel z njo otroka.

Temnica je bila zidana iz kamenja in bila brez oken. Noben moški ni niti smel niti mogel stopiti vanjo. To pa se je posrečilo najvišjemu bogu Zevsu, ki se je zaljubil v Danajo. Vso svojo božjo iznajdljivost in vsemogočnost je uporabil, da je prišel do nje. Spremenil se je v zlato, lesketajoči se dež, predril špranje stropa temnice in v obliki

¹ Mit o Perzeju sva nekoliko priredila in poenostavila. Omejila sva se le na glavne dogodke in osebe, povezane z imeni ozvezdij. Najin namen je bralca spodbuditi, da spozna nekatera ozvezdja, jih opazuje in si jih preko zanimive skupne zgodbe zapomni.

deževnih kapelj prišel k Danaji. Iz tega njunega kratkega dotika ljubezni je Danaja povila sina, ki mu je dala ime Perzej.

Ko se je kralju rodil vnuk, sin najvišjega boga, se je spet in še bolj zbal za svoje življenje. Na vsak način je hotel ulti prerokovani usodi. Odločil se je za nenavadno dejanje. Velel je izdelati veliko leseno skrinjo, vanjo pa zapreti Danajo z malim Perzejem. Skrinjo so porinili v morje. Kralj je bil prepričan, da bodo morski tokovi odnesli skrinjo tako daleč, da se bo za večno znebil vnuka.

Skrinjo so nosili morski valovi, dokler ni nasedla na obali daljnega otoka. Tam jo je našel ribič. Odprl jo je in v njej našel mlado mamico z otročičkom. Gostoljubno ju je sprejel, odpeljal domov in poskrbel za njiju.

Slika ozvezdja Perzej v Hevelijevem zvezdnem atlasu Uranografija (1690). Sicer pa je bilo ozvezdje Perzej prvič opisano in narisano v starogrškem epu O naravnih pojavih, ki ga je spesnil Arat v 3. stoletju pred našim štetjem.

Mladi junak pred skoraj nerešljivo nalogo

Minila so leta. Iz otročička se je razvil lep in krepak mladenič. Nekega dne je otoški kralj prijezdil mimo ribičeve koče. Svojim očem ni mogel verjeti, da je Perzejeva mati tako lepa. Danajina lepota ga je tako očarala, da si jo je takoj zaželel za ženo. Danaji pa otoški kralj ni bil všeč. Toda on se je odločil, da bo njegova, če ne zlepa pa zgrda.

Perzej je bil takrat že močan, odločen in sposoben, da zaščiti svojo mater. Otoškega kralja je sovražil, saj je bil velik trinog. Kralj se je dobro zavedal, da se zaradi Perzejevega nasprotovanja ne bo mogel poročiti z njegovo materjo. Cele dneve je tuhtal, kako bi se znebil upornega Perzeja. Končno se mu je porodila zvita zamisel.

Perzeja je poklical k sebi in mu rekel: "Prišel je čas, da se preskusiš in pokažeš svojo moškost".

Na tem otoku so imeli navado, da so se morali mladi fantje potrditi tako, da so opravili kakšno posebno težko nalogo. Šele nato so jih priznali za može. Za Perzeja pa si je kralj domislil zares nerešljivo nalogo. Prinesel naj bi mu glavo pošasti z imenom Gorgona Meduza. Ta pošast je imela kot merjasec velike železne zobe, bronaste roke in zlate perutnice, s katerimi je letala. Namesto las je imela strupene kače na glavi. Bila je tako strašno grda, da je ob pogledu nanjo vsakdo okamenel. Nihče pa tudi ni vedel, kje živi ta nevarna spaka.

Otoški kralj je bil prepričan, da Perzej tej nalogi ne bo kos, da ga pošilja v gotovo smrt.

“Perzej se bo spremenil v neškodljiv kamen, ha, ha, ha. Tako mi ne bo nihče več preprečeval, da bi se poročil z Danajo”, je zlobno razmišljal.

Pomoč bogov in nimf

Perzeju, sinu najvišjega in vsemogočnega poveljarja bogov, so priskočili na pomoč bogovi. Boginja modrosti Atena mu je priskrbel kot zrcalo gladek svetlikajoč se srebrn ščit, v katerem je videl vse, kar se je dogajalo za njegovim hrbtom. Naučila ga je, kako naj ga uporablja, ko bo poskušal ubiti Meduzo. Bog spretnosti in premetenosti Hermes mu je priskrbel par sandal, s katerimi je bilo mogoče letati, in čaroben meč, ki nikoli ne zgreši cilja in preseka in odseka vse, na kar naleti.

Da bi premagal Meduzo, bi Perzej moral imeti še čudežno čelado, ki bi ga naredila nevidnega, ko bi se z njo pokril, in čarobno raztegljivo torbo, v katero bi skril Meduzino glavo, če bi jo odsekal. Da bi vse to dobil, je moral najti lepe in prijazne morske deklince - nimfe, ki vse to imajo.

Samo Tri sive sestre so vedele, kje živijo nimfe. Toda to skrivnost bi izdale le, če bi jih v to kdo prisilil. Te tri stare babe so imele en sam zob, s katerim so vse tri jedle, in eno samo oko, s katerim so vse tri gledale. Zob in oko so si neprestano izmenjavale, tako da je vsaka nekaj časa lahko grizla in gledala. Ko je ena imela oko, je morala voditi drugi dve, ki sta bili slepi. Perzej se jim je moral previdno približati, sicer bi ga požrle.

Uspel se je pritihotapiti k njim, ne da bi ga opazile. Medtem ko je ena sestra podajala drugi oko in so bile vse tri slepe, je oko hitro zgrabil.

“Vaše oko imam. Ne dam vam ga, dokler mi ne poveste, kje živijo nimfe,” jim je zapretil Perzej.

Sive sestre so si tako zelo želele nazaj dobiti oko, da so popustile. Perzeju so povedale, kje in kako jih najde.

Po dolgem iskanju je Perzej našel nimfe. Dobrodušne deklince so mu bile pripravljene posoditi čudežno čelado in čarobno torbo, ki je bila tako raztegljiva, da je šla vsaka stvar na svetu notri. Zmanjševala in zvečevala se je glede na to, kaj si dal vanjo. Prav tako so mu nimfe povedale, kako pride do Meduze in kdaj je najprimernejši trenutek za napad, to je tedaj, ko pošast spi.

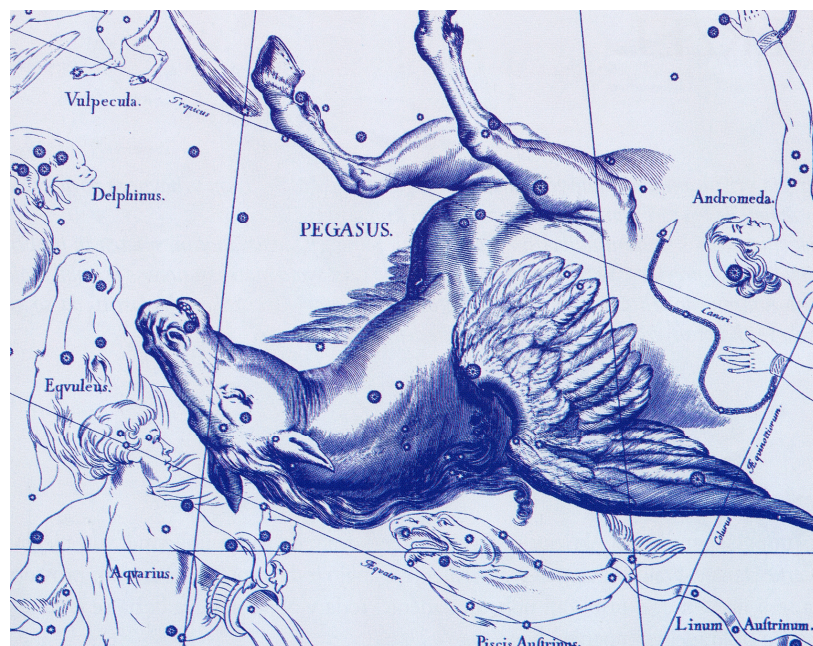
Po glavo Meduze

Opremljen z darili bogov in nimf je Perzej z letečimi sandalami poletel do otoka, kjer je v skalnati votlini prebivala pošast Meduza. Vhod v votlino sta stražili njeni sestre. Ti sta bili prav tako pošastni bitji.

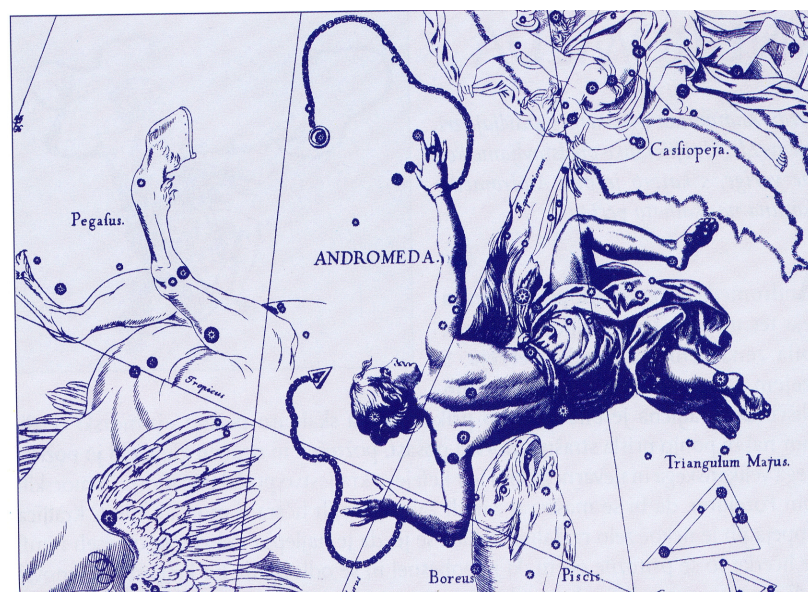
Perzej si je nadel čelado na glavo in postal neviden. Mirno je šel mimo sester, ki ga nista opazili.

Zdaj pa je Perzeja čakal najzahtevnejši del naloge. Moral se je približati Meduzi, ne da bi ga opazila, ji bliskovito odsekati glavo, ne da bi jo pogledal. Ritensko se je bližal Meduzi in jo gledal le v gladki ploskvi ščita. Njen odsev v ščitu ni imel smrtonosne moči, zaradi katere bi okamenel.

Tiho in počasi se je prikradel k speči Meduzi. V hipu ji je odsekal glavo in jo stlačil v torbo. Iz Meduzinega vratu je brizgnila temna kri in se razlila po skalah, iz njenega trupa pa je bliskovito skočil snežno beli krilati konj Pegaz. Perzej ga je hitro ukrotil, zajahal in še vedno neviden hitro odletel z njim daleč, daleč pod nebo. Tako se je srečno izognil maščevanju sester, ki sta prepozno opazili, kaj je Perzej storil Meduzi.

Slika ozvezdja Pegaza iz Hevelijevega zvezdnega atlasa Uranografije (1690).

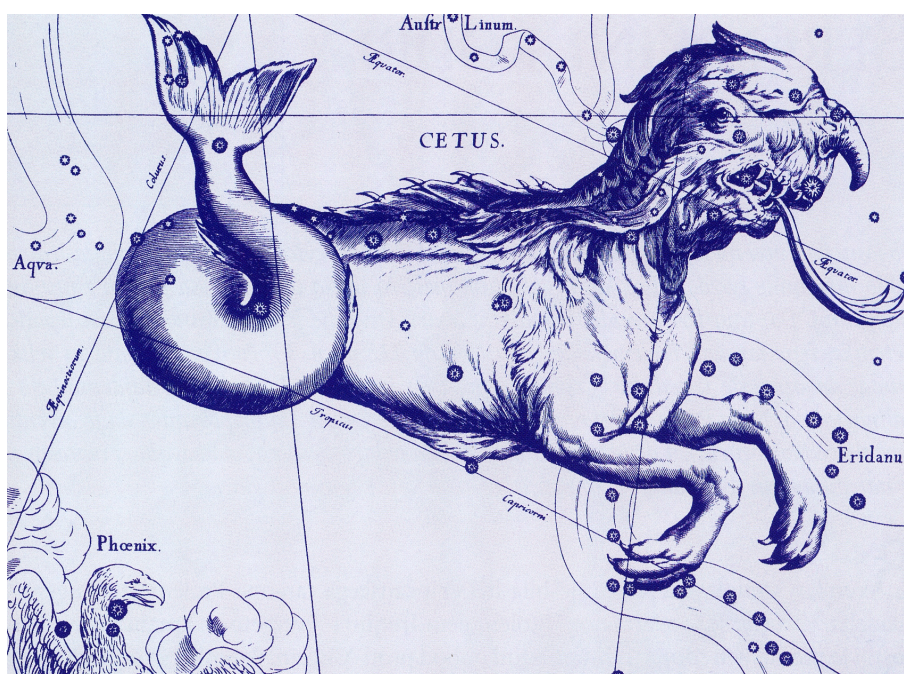

Slika ozvezdja Andromede iz zvezdnega atlasa Uranografija (1690).

Srečanje z lepo princeso in spopad s pošastnim Kitom

Perzej se je kot jezdec na živahnem krilatem belcu vračal proti svojemu domu na otoku, kjer ga je čakala mama. Ko je tako letel nad pokrajino, je nenadoma zagledal neverjeten prizor. Množica ljudi se je trla na obali dežele, ki je ležala pod njim. S Pegazom se je spustil niže, da bi videl, kaj se dogaja. Na skalnati pečini ob obali je zagledal z verigami prikovano lepo mladenko, ki je bila na smrt prestrašena. Po morju se ji je približevala morska pošast, velikanski grd kit, ves poraščen s školjkami in ovešen z morsko travo.

Ljudje so Perzeju povedali, da pošast prihaja po lepo princeso Andromedo, hčer kralja Kefeja in kraljice Kasiopeje. To naj bi se zgodilo zato, ker se je kraljica preveč bahala, da je najlepša, celo lepša od prelepih morskih deklic - nimf. S tem je hudo užalila boga morja Pozejdona, ki je poslal nad Kefejevo kraljestvo hudo kazen - orjaškega in pošastnega morskega Kita. Z razgrajanjem po morju je Kit povzročal zelo visoke valove. Grozilo je, da bo uničil kraljevino.

Slika ozvezdja Kit iz Uranografije (1690).

Prestrašena kralj in kraljica sta šla po nasvet v preročišče. Dobila sta odgovor, da bi deželo lahko rešila le tako, da njuno hčerko Andromedo žrtvujeta morski pošasti. Da jo pošast požre. Tega nista mogla storiti.

Ko pa so ljudje zvedeli za nasvet preročišča, so od kralja zahtevali, da žrtvuje svojo ljubljeno hčer v dobro vsega ljudstva. Kraljevemu paru nazadnje ni ostalo drugega, kot da sta se s težkim srcem uklonila ljudski zahtevi.

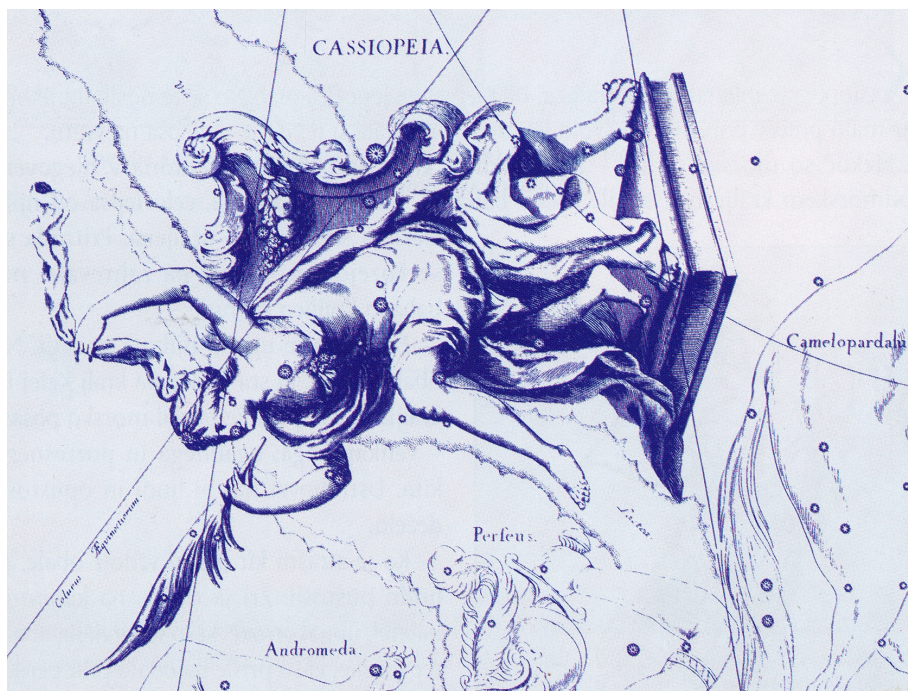
Orjaški Kit se je že stegoval proti skalam, kjer je bil obljubljeni plen, ko se je tja kot utrinek z neba spustil Perzej.

Andromedi je zaklical: "Hitro poglej stran!"

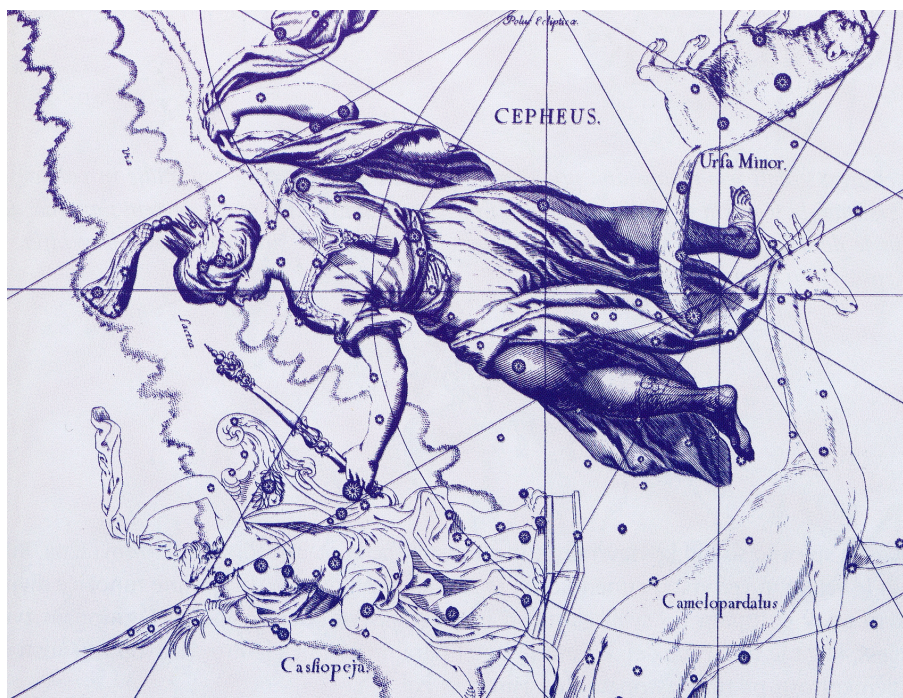
Pošast je zaslišala glas. Pogledala je navzgor, proti Perzeju. Takrat pa je Perzej dvignil pokrov svoje torbe ravno toliko, da je Kit lahko videl Meduzino glavo. Kit se je v hipu spremenil v negibno morsko skalo.

Perzej je osvobodil prestrašeno mladenko. Množica ljudi na obali je bila navdušena nad Perzejevim dejanjem. Pozdravljala ga je in vzklikala: “Naj živi junak, ki je rešil našo ljubo princeso!”

Hrabri mladenič in lepa mladenka sta se prav v teh okoliščinah zaljubila, in to na prvi pogled. Perzej je Andromedo še ta dan zasnubil. Kmalu sta se poročila. Potem je svojo mlado ženo odpeljal k materi na otok.

Slika ozvezdja Kasiopeje iz Uranografije (1690).

Slika ozvezdja Kefej v Uranografiji (1690).

Maščevanje

Ko sta Perzej in Andromeda prišla na otok, sta zvedela, da se kralj že pripravlja na nasilno poroko z Danajo. Perzej je prišel še ravno v pravem času, da to prepreči. Takoj je odšel k otoškemu kralju, da mu sporoči, kako uspešno je opravil zastavljeno nalogo.

Kralj ga je osuplo sprejel. Vzvišeno in ošabno je sedel v svojem kraljevem prestolu, obdan s priliznjenimi dvorjani. Sploh ni in ni mogel verjeti lastnim očem, da pred seboj vidijo Perzeja, še manj pa je verjel Perzejevim besedam, da je zares premagal grozno pošast, ki je ni premagal še nihče, saj je pred njo še vsak junak okamenel.

“Če ne verjameš, ti zlobni otoški kralj, poglej dokaz,” je samozavestno dejal Perzej. Dvignil je pokrov svoje torbe. Kralj in vsi njegovi priliznjenci so za trenutek pogledali tja, zagledali Meduzino glavo in še isti hip vsi okameneli.

Upodobitev Meduzine glave na antičnem medaljonu.

Uresničitev prerokbe

Otok je ostal brez kralja. In kdo bi bil zdaj lahko najprimernejši novi kralj kot prav Perzej, mladi junak, ki se je pravkar zmagoslavno vrnil z Meduzino glavo in otoške ljudi rešil pred osovraženim tiranom.

Tako je Perzej zavladal otoku. Pravijo, da je bil moder in pravičen vladar.

Po nekaj letih vladanja se je kralj Perzej odpravil na obisk v rodno deželo, v svoj rodni kraj, kjer je še vedno vladal njegov ded. Tam je bila na dvoru prireditev. Junaki so tekmovali v bojnih igrah. Tudi Perzej se je prijavil k igram, da preskusi ali pa pokaže svojo moč in znanje. Priglasil se je tekmovanju v metanju težkega diska.

Težki disk je zalučal s tako silo, da je zletel visoko pod nebo. Toda disk je nenadoma spremenil smer, začel padati proti slavnostnem odru, priletel na njegovega deda in ga smrtno zadel.

Prerokba, da bo kralja ubil njegov vnuk, se je uresničila.

PREDSTAVITEV MITSKIH OSEB

Mit o Perzeju lahko tudi igramo. Dvogovore pripravimo (napišemo) sami, tudi sceno in režijo. Igra je lahko daljša ali krajša. Kakor si jo zamislimo. Lahko igramo le del zgodbe. Mi smo kreatorji. Mi smo glavni in mi bomo igrali. Vse je odvisno od naše iznajdljivosti, volje, želje itn., da to naredimo. Tu je ideja. V spodbudo je navedena predstavitev oseb, kjer najdeš bistvene lastnosti oseb, ki nastopajo v mitu.

AKRISIJ – kralj v grški pokrajini Argos, oče Danaje in Perzejev ded.

ANDROMEDA – hči etiopskega kralja Kefeja in njegove žene Kasiopeje, Perzejeva žena.

ATENA – boginja znanja in modrosti, nepremagljiva bojevnik, Zevsova hči.

HERMES – bog trgovine, govorcev, premetenosti in spretnosti, Zevsov sin.

KEFEJ – etiopski kralj, oče Andromede.

KASIOPEJA – žena etiopskega kralja Kefeja, mati Andromede

KIT - morska pošast, ki jo je bog morja Pozejdon poslal nad Kefejevo kraljestvo.

MEDUZA – ena od treh sester Gorgon, iznakaženih hčerk morskega boga Forkija in njegove žene Kete. Za razliko od svojih sester je bila smrtna. Ko ji je Perzej odsekal glavo, sta iz telesa umirajoče Meduze zletela krilati konj Pegaz in iznakažen velikan Hrisoar. Iz krvi, ki je kapljala na tla iz torbe, v kateri je nosil njeno glavo, so se izlegle strupene kače. Glej Gorgone.

OTOŠKI KRALJ - POLIDEKT – vladar otoka Serifa.

RIBIČ - DIKTIJ – brat otoškega kralja Polidekta.

PEGAZ – krilati konj, katerega oče je bil po eni zgodbi bog morja Pozejdon in mati Meduza.

GORGONE - TRI SESTRE – Stena, Evrijala in Meduza. Prvi dve sta bili nesmrtni. Bile so pošastne starke zgubanih obrazov in s potlačenim nosom, živalskimi ušesi in dolgimi zobmi, kovinskimi krili in šapami ter strupenimi kačami namesto las na glavah. Ob pogledu na njih bi človek od strahu okamenel. Gorgone so imele še tri sestre, to so bile prepirljive Tri sive starke – Greje. Kadar je v starih mitih omenjena samo Gorgona, je navadno mišljena Meduza. Z njenim likom so antični bogovi in junaki krasili ščite, da bi v sovražniku vzbudili strah.

TRI SIVE SESTRE - GREJE – Pefreda, Enija in Dina so se že rodile starikave. Bile so tudi hčerke morskega boga Forkija in njegove žene Kete. Ker so imele vse tri skupaj le eno oko in en zob, so se stalno prepirale, katera bo gledala in katera bo jedla. Jezile so se druga na drugo in si že tako neprijetno življenje še bolj oteževale. Njihove sestre so bile grozne Gorgone.

PERZEJ – veliki grški mitološki junak oz. polbog, sin vrhovnega boga Zevsa in Danaje, Akrisijeve hčerke, Andromedin mož. Bil je božansko lep, odlikoval se je z močjo, spretnostjo in izredno hrabrostjo. V vsem je bil uspešen, to pa je lastnost, ki jo ljudje najbolj cenijo. Perzejev pravnuk je bil največji grški junak Heraklej (Herkul).

DANAJA – hči argoškega kralja Akrisija in njegove žene Evridike, Perzejeva mati.

GLAVNI BOG MORJA - POZEJDON, Zevsov brat.

ZEVS – poglavar vseh grških bogov, ki so imeli svoj sedež na gori Olimp. Imel je veliko otrok z boginjami in zemljankami.

NIMFE – prijazne lepe morske deklince, polboginje, včasih imenovane tudi nereide, ki so obkrožale morskega boga Pozejdona.

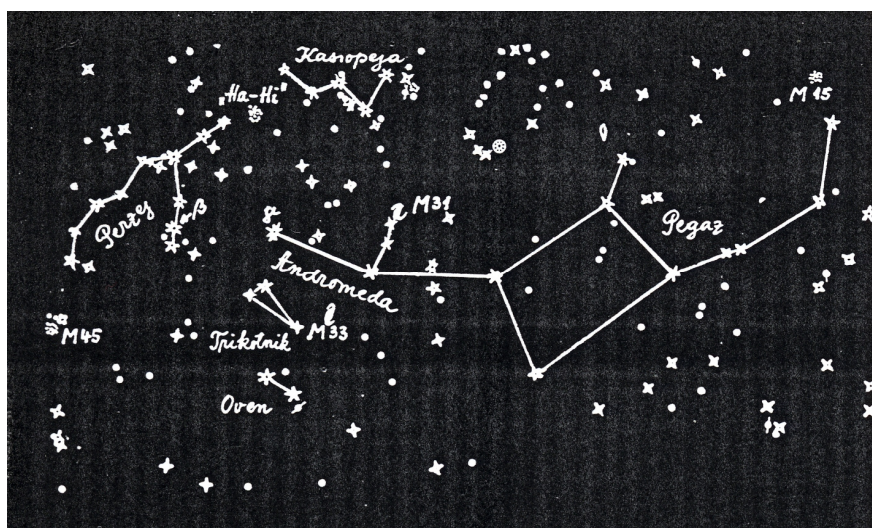
Ozvezdje Perzej na jesenskem zvezdnem nebu

Čudovita pravljica o junaku Perzeju, ki je odsekal pošasti Meduzi glavo in rešil lepo kraljevo hčer Andromedo nasilne smrti, je za številne, ki se ukvarjajo s starimi zvezdnimi miti, zelo nazoren primer, kako so v davni preteklosti sestavljali ozvezdja. Vse tako kaže, da so jih sestavljali z določenim namenom, da bi se nekateri pomembnejši miti ohranili za poznejše rodove, še posebno tisti, ki pripovedujejo o junaštvih izbranih legendarnih junakov.

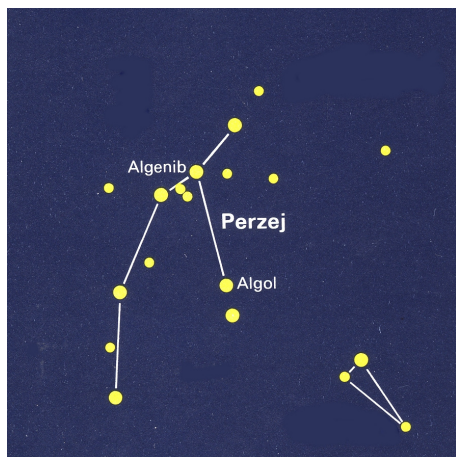
Perzej potrebuje kar nekaj sosednjih ozvezdij, da se z njihovo pomočjo do kraja izpiše njegova junaška zgodba na ozadju zvezdnega neba. Ob ozvezdju Perzej je kar pet sosednjih ozvezdij vključenih v njegovo zgodbo. To so: Pegaz, Andromeda, Kit, Kasiopeja in Kefej.

Vse omenjene glavne osebe v zgodbi o Perzeju je domišljija starih Grkov pripela na nebo in jih ovekovečila v ozvezdjih. Vseh šest ozvezdij leži zelo blizu skupaj na nebu. Najlepše jih opazujemo v jasnih jesenskih večerih in nočeh, ozvezdji Kasiopeja in Kefej pa celo vsako jasno noč.

Zdaj, ko poznate Perzeja in njegove dogodivščine, poskusite s pomočjo priložene slike poiskati omenjena ozvezdja na nebu.

Glavna ozvezdja, kot jih vidimo v jasnih jesenskih večerih pri pogledu od južnega dela neba proti zenitu.

Ozvezdje Perzej – shema. To ozvezdje je pri nas vidno zvečer od septembra do marca. Najsvetlejša zvezda v ozvezdju se imenuje Algenib. Druga najsvetlejša pa je dobila ime Algol, kar po arabsko pomeni Hudičeva zvezda - Hudičevka. Predstavlja glavo pošasti Meduze ali pa eno njeno oko. Približno vsake tri dni Algol mežikne - sij zvezde se zmanjša. Mežikanje Algola opazimo s prostim očesom, le potruditi se moramo (gl. dalje).

Meduza - Hudičevka

Stari Grki so se sicer precej ukvarjali s skrivnostmi vesolja, vendar so jih bolj zanimale zgodbe kot pa resnična narava, to je fizikalne lastnosti zvezd. V srednjem veku so njihovo delo nadaljevali Arabci. Ti so natančneje opazovali zvezde kot stari Grki. Mnogim zvezdam so dali tudi svoja imena, ki so se ohranila do danes. Ena med njimi je zvezda Algol, druga najsvetlejša zvezda v ozvezdju Perzej in pooseblja glavo oziroma oko strašne pošasti Meduze.

Čeprav so Arabci poznali grško zgodbo o Meduzi, so grško Meduzo zamenjali s pošastjo iz svojih mitov. Dali so ji ime Algol, kar v arabščini pomeni Hudič, Vrag, Oko hudiča. Po njihovih mitih naj bi bila Algol pravzaprav hudičevka ali čarovnica. Ubila in nato požrla naj bi vsako človeško bitje, ki ji je prišlo na pot. Baje se je ponoči prikazovala osamljenim popotnikom in se pretvarjala, da je prijateljska sopotnica, nato pa jih je speljala s poti in jih pogubila.

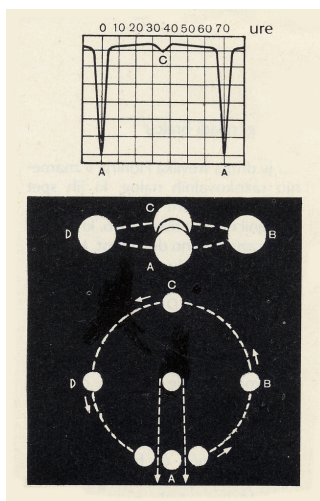
Zvezda Algol je od nas oddaljena približno sto svetlobnih let. To pomeni, da svetloba, ki se giblje z veliko hitrostjo (300 000 kilometrov na sekundo), potuje okoli sto let, predno pride od te zvezde do Zemlje in pade v tvoje oko.

Zvezdo Algol so veliko raziskovali. Ugotovili so, da ne sveti ves čas enako. Zvezda spreminja sij. Približno vsake tri dni se njen sij za deset ur nekoliko zmanjša - zvezda mežikne.

V srednjem veku so to spremembo sija Arabci že opazili, vendar niso poznali vzroka. Zdelo se jim je, da je zvezdo obsedel sam hudič, ker tako nenavadno in skrivnostno mežika. Edino hudič bi si upal zlobno mežikati na večnem in neizmernem Alahovem nebu. Zato so zvezdi tudi dali tako ime.

Takrat še niso vedeli tega, kar vemo danes. Zvezda Algol spreminja svoj sij zato, ker je sestavljena iz dveh različno vročih in različno velikih zvezd. Zaradi medsebojne privlačnosti ti dve zvezdi krožita zelo tesno druga okrog druge, in to v ravnini, v kateri leži Zemlja. Pri kroženju se zvezdi za opazovalca na Zemlji izmenično navidezno prekrivata. Zato z Zemlje opazimo spreminjanje njune skupne oddane svetlobe. Približno vsake tri dni pride manj svetla, a večja zvezda, pred svetlejšo, a manjšo zvezdo. Tako se sij Algola močno zmanjša. To lahko v jasni noči brez mesečine opazimo že s prostim očesom, seveda če vemo, kje leži zvezda in smo vztrajni, da jo opazujemo nekaj večerov zapored.

Ker zvezda Algol spreminja sij, jo prištevamo k zvezdam spremenljivkam, natančneje k prekrivalnim spremenljivkam, saj se zvezdi izmenično prekrivata.

Zgradba zvezde Algol in krivulja, ki kaže kako se spreminja sij te zvezde – shema.

Algol je zelo tesna dvojna zvezda. Razmik med zvezdama je približno desetinka razdalje med Soncem in Zemljo. Zvezd ne moremo razločiti (to pomeni, da bi videli dve) z nobenim daljnogledom. Na Zemlji zaznavamo le njun skupni sij – svetlobo zvezd. Ko manj svetla večja zvezda pri kroženju prekrije svetlejšo manjšo (ko pride v lego A med Zemljo in svetlejšo zvezdo), skupni sij močno oslabi. To se dogaja približno vsake tri dni in traja deset ur. Zvezda torej mežika, nekateri tudi rečejo, da mrka.

Igra Algol

Za igro potrebujemo dve različni žepni svetilki: prvo večjo z zelo šibko svetlobo (iztrošene baterije) in drugo manjšo z močno svetlobo. Če vas je več, dva vzameta svetilki (šibka svetilka celo ni nujno potrebna) in se v temnejšem prostoru ali zunaj v temi precej oddaljita od skupine, ki opazuje.

Oseba z močno svetilko začne počasi krožiti okrog osebe s šibko svetilko (ali brez nje), ki miruje. Pri igri z dvema svetilkama naj bosta svetilki čim bolj skupaj, saj na nebu zvezdo Algol vidimo kot enojno svetilo. Ko pride močna svetilka za šibkejšo svetilko (osebo), se skupna svetloba, ki jo opazuje skupina, močno zmanjša – model Algola mežikne. Ko se počasi močna svetilka za gledalce spet pojavi na drugi strani, se skupna svetloba (sij) modela Algola spet poveča.

Kako bi ta pojav mrkanja svetlobe oz. sija prikazal sam s svojima rokama?

LITERATURA

- G. Schwab, *NAJLEPŠE ANTIČNE PRIPOVEDKE*, MK, Ljubljana 1967.
M. Prosen, *VELIKI IN MALI MEDVED*, samozaložba, Ljubljana 1990.
M. Prosen, *MALA ASTRONOMIJA*, Math, Ljubljana 1991, str.58
M. in S. Prosen, *ZVEZDNI MITI IN LEGENDE*, Jutro, Ljubljana 2002.